

רב ושמואל חד אמר נס אחד היה בפרשה מ-א זו, וחד אמר נס בתוך נס.

ומבארנין מאן דאמר נס, סובר שאמנם יער היה שם, אך דובים לא הוו, ובאו בנס [כי אם היו ביער דובים היו הקטנים יראים להתקרב אליו – מהרש"א].

ומאן דאמר נס בתוך נס, לא יער ולא דובים הוו, והכל נוצר בנס רק כדי להעניש את הנערים, ומקשינן, אם נס הוא, ולחורו רק דובים ולא ליהוי יער, ולשם מה הוצרך לברא את היער שנחשב כנס לאלישע. ומתצינן, שהוצרך היער לדובים, כי בלעדיו לא היו תוקפים את הנערים, משום דבעיתי הדובים להתגרות באדם כשאין להם מקום קרוב לנוס, ולפיכך יצירת היער היא חלק מנס הדובים, שכולו נוצר לעונש הנערים. (א61) [והמהרש"א ביאר שאם לא היה

ויפן אחריו, ויראם, ויקללם בשם ה', (59) ומבארנין מה ראה, אמר רב, ראה ממש שבראייתו אותם פגע בהם, כדתניא, רבן שמעון בן גמליאל אומר, כל מקום שנתנו חכמים עיניהם, בו, בקפידא, חל במקום זה או מיתה או עוני.

ושמואל אמר, ראה שכולן נתעברה בהן אמם ביום הכפורים ונוצרו בעבירה, (60) ורבי יצחק נפחא אמר, בלורית ראה שיש להם כאמורים, ורבי יוחנן אמר, ראה שלא היתה בהן לחלוחית של מצוה, ומקשינן, אפילו אם בהם אין לחלוחית של מצוה, כיצד הרגם ודילמא בזרעייהו ניהוה הוה, ומתצינן, אמר רבי אליעזר שראה בנבואה שלא תהיה לחלוחית של מצוה לא כם ולא בזרעם עד סוף כל הדורות. (61)

ותצאנה שתיים דובים מן היער ותבקענה מהם ארבעים ושני ילדים.

אחד מהם שהתעברה ביום כפור, ולרבי יצחק, ראה אומה, שהלכו בדרכי האומות או כאמוריים.

61. כשמשה רבינו הרג את המצרי, נאמר שבדק וראה כי אין איש, ופרש"י שלא יתגייר אף אדם מזרעו, וביאר הגר"י למה הוצרך לבדוק, הרי המצרי חייב מיתה, וביאר שכיון שאינו חייב מיתה בידי אדם ואינו יכול להרגו בידיים אלא בשם המפורש, הרי בידיי שמים יש חשבונות וצריך לבדוק שאין חשבונות הבאים יצא ממנו זרע כשר, וכן יש לבאר כאן שהרגם בשם ולכן בדק שלא תהא לחלוחית מצוה בזרעם.

א61. בספר טעמא דקרא [עמ' קמ"ט] הביא בשם מרן הגר"י קנייבסקי זצ"ל שתמה הרי הדובים נבראו בנס, והלא ה' יכול לברא דובים שאינם זקוקים ליער, ולמה לו לברא גם יער בשביל

59. הקשה המנחת חנוך [רל"א] איך קללם אלישע בשם ה', והרי המקלל רשע שאינו עושה מעשה עמך פטור רק כשקללו בכינויין, אך המקללו בשם עובר בעשה של הוצאת שם שמים לבטלה, ואסור ובמיוחד קשה לפי ההמשך שאל היו רשעים אלא פגומים מלידתם. ובעמק ברכה [מנודה] תירץ שהיו חייבים נידוי על ביזוי תלמיד חכם, וכתבו תוס' [במועד קטן י"ד] שחייב נידוי דוחה איסור קללה, ואפילו בשם ה'. ועיין בקריינא דאיגרתא [ח"א מ"ז] מאמר נפלא בענין, ותכנון שאלישע קיים שליחותו כנביא לעמוד בפרץ נגד המזלזלים בה' ושלוחו, ובכל זאת נענש, כי אי אפשר לדון דיני נפשות בראיה בעלמא.

60. המהרש"ל ביאר שדרש מלשון "ויראם" נוטריקון "וירא אם". לשמואל, ראה אם של כל

והדרין לבאר תחילת המעשה של אלישע ביריחו, ויאמרו אנשי העיר אל אלישע הנה נא מושב העיר טוב כאשר אדוני רואה וגו', ולכאורה תמוה וכי מאחר שהתלוננו במים רעים וארץ משכלת, אלא מה טובתה, שמצד שני אמרו שמושב העיר טוב, אמר רבי חנין, חן מקום על יושביו, ועל אף מגרעותיו נראה טוב ליושביו.

אמר רבי יוחנן שלשה חינות הן, חן מקום על יושביו, חן אשה על בעלה ואפילו היא מכוערת נושאת חן בעיניו, חן מקח על לוקחו, אחר שלקחו אינו רואה חסרונותיו.<sup>(62)</sup>

תנו רבנן שלשה חלאין חלה אלישע, אחד בגלל העוון שגירה דובים בתינוקות ונענש על שנזוקו מחמתו, כאמור ענוש לצדיק לא טוב, ואחד, מפני שדחפהו לגחזי בשתי ידיים, וכדלהלן, ואחד שממת בו, ודרשין שחלה בשלשה חלאים, ממה שנאמר ואלישע חלה, חולי ראשון, את חליו חולי שני, אשר ימות בו הוא החולי האחרון.

יער, היו הנערים רואים את הדובים באים מרחוק והיו נבהלים ובורחים, ולכך הוצרך היער, להסתיר את הדובים].

אמר רבי חנינא בשביל ארבעים ושנים קרבנות שהקריב בלק מלך מואב הובקעו מישראל ארבעים ושנים ילדים. ומקשינן, איני, והאמר רב יהודה אמר רב, לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות ואף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה, וראיתו, שבשכר ארבעים ושנים קרבנות שהקריב בלק מלך מואב, זכה ויצתה ממנו רות שיצא ממנו שלמה, שכתוב בו אלה עולות יעלה שלמה, ומשמע שקבל שכר על קרבנותיו, ומבארין כיצד יצאה רות מבלק, ואמר רבי יוסי בן חוני רות בתו של עגלון בנו של בלק היתה. ואם כן קשה למה מתו ארבעים ושנים ילדים על ידי קרבנותיו, שהיו מעשה טוב אף שלא נעשה לשמה. ומתצינן, תאותו מיהא לקללה הוי שרצה לקלל ולמעט את ישראל, וכאן התקיימה כוונתו.

הדובים.

והשיב, שהרי הנערים קילסו את אלישע על שאיבד פרנסתם, ובכך התברר חוסר אמונתם שפרנסתם בידי שמים, וגם לולי אלישע היתה פרנסתם נפסקת.

והקב"ה בא לחזק את דורם באמונה שאין הסיבה הטבעית קובעת את מצבם, אלא אף המהלך הטבעי תלוי ברצון ה', ולכן מיעט בנס, וברא דובים רגילים, וניכר לכל שאף שהזיקו בדרך טבעית, הכל נברא בנס שרק הולבש בטבע. ועיין בשפתי חיים [אמונה חלק א' עמ' קל"ב] שהאריך לבאר דבריו.

62. בפשטות הכוונה אחר שישבו ונשאו או לקחו אין רואים את הפגמים כיון שנעשה שלהם ניתן עליהם חן, כמאמר חז"ל הלוקח מקח מן השוק ישבחנו בעיניו, וכן נתבאר בפנים.

אך מהרש"א כתב שכיון שאדם הראשון גזר היכן יהיה מקום ישוב, נתן הקב"ה חנו של מקום זה בעיני בני אדם שילכו לדור שם, וכן אחר שנגזר בת פלוני לפלוני, ניתן חינה בעיניה, וכן על מקח כדי שיקחוהו. וכן משמע בירושלמי [פ"ד דיומא].

ועיין במהר"ל כאן שכתב שרבי יוחנן הביא שלשה אופנים שחל חן על צירופי דברים שונים. חן אשה על בעלה הוא בזיווג שוה, חן מקום על

שמנה אלישע שמונה דברים, והלא רק כסף ובגדים הוא דשקיל, ומתריצין אמר רבי יצחק, באותה שעה היה אלישע עוסק בלימוד פרק שמונה שרצים, ולכן אמר לו לגחזי שעזב את לימודו כדי לקחת כסף ובגדים מנעמן, רשע, הגיע עת ליטול שכר שמונה שרצים שתקבל שכר תורתך בעולם הזה, והתכוון לומר לו שסבב לו הקב"ה שיקבל הרבה כסף מנעמן, כדי שיוכל לקנות שמונה דברים הללו לשכר לימודו בפרק שמונה שרצים.

וסיים אלישע וקלל את גחזי, וצרעת נעמן תדבק בך ובוזרעך לעולם<sup>(63)</sup> וכדבריו כן היה, כמו שמצינו שנאמר, וארבעה אנשים היו מצורעים, אמר רבי יוחנן, זה גחזי ושלושת בניו, ובכך דחאו בשתי ידים, ומאז הלך והחטיא את הרבים, ולא היה לו סיעתא דשמיא לחזור בתשובה, וכמו שדרשו, וילך אלישע דמשק, למה הלך, אמר רבי יוחנן שהלך לחזורו לגחזי בתשובה, ולא חזר, אמר לו חזור בך, אמר לו גחזי בך מקובלני ממך, כל מי שחטא והחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לחזור בתשובה.

ומבארין מאי עבד, גחזי שהחטיא את הרבים, איכא דאמרי אבן שואבת סוג אבן שמגביהה מתכת מהארץ תלה לו לחטאת

תנו רבנן, לעולם תהא שמאל דוחה ובאותו שעה תהיה ימין מקרבת, ולא ראוי לעשות כרלישע שדחפו לגחזי בשתי ידיו, שדחאו מעליו לגמרי, וכדלהלן, ולא כיהושע בן פרחיה שדחפו לאחד מתלמידיו בשתי ידיו, ומבארין, אלישע מאי היא, דכתיב, ויאמר נעמן שר צבא ארם, שהיה מצורע ושלחו המלך לאלישע שירפאו, ואמר לו לטבול בירדן שבע פעמים, וכשעשה כן שב בשרו כבשר נער קטן ונרפא, וחזר לאלישע ורצה לתת שכרו ומאן לקבל, וילך נעמן לביתו ויאמן בה'.

ובעודו בדרך רץ אחריו גחזי נערו של אלישע, ויבקש ממנו בשם אלישע ככר כסף וחליפות בגדים לבני הנביאים, ואמר לו נעמן הואל השבע ששלחך אלישע וקח ככרים, ונתן לו שתי ככרים וחליפות כבקשתו, וכששב גחזי לאלישע, ששאלו מאין בא, ויען לא הכלתי כלל, וכתיב, ויאמר אליו אלישע לגחזי, לא לבי הלך וכי לא הלך לבי ומחשבתי אתך, וידעתי כאשר הפך איש מעל מרכבתו לקראתך שנעמן ראהו נטה מהמרכבה לקדמו בשלום, וכי ראוי העת הזאת שנעשה נס, להנות ממנו לקחת את הכסף ולקחת בגדים וזיתים וכרמים וצאן ובקר ועבדים ושפחות, ותמהינן, ומי שקיל גחזי מנעמן כולי האי,

יושביו הוא על מקום שקיבל את יושביו, וחנו ניתן בעיני המתקבלים אליו, ואילו חן מקח על לוקחו הוא להפך, שחן המקח המתקבל ניתן בעיני האדם המקבלו, להודיעך שבכל צירוף נותן ה' חן כדי לקיימו.

63. בטעם שקבל עונש זה מצינו בגמרא [מו"ק ז' ב'] שנשבע לשקר ועונשו צרעת, ובבראשית רבה [פ"ז] מבורר שנענש על חילול ה'.

ורבי צדוק הכהן ביאר שכל קניני האדם שייכים לו בשרשו, וכל דבר שניתן עליו חן

אלכסנדריו של מצרים, אחותי, בעלי הוא רבי יהושע בן פרחיה שהיה נשיא ישראל [כמבואר בחגיגה ט"ז: במשנה] שרדי בתוכך, ואני יושבת שוממה, וכשקרא רבי יהושע בן פרחיה את האגרת אמר, שמע מינה הוה ליה שלמא, ויצא לדרך לחזור לירושלים. כי אתא, אקלע להווא אושפיזא, קם קמויהו ביקרא שפיר כיבדוהו כראוי עבדי ליה יקרא טובא ועשו לו כבוד גדול מאד, יתיב וקא משתבח כמה נאה במעשיה אכסניא זו שמכבדת תלמידי חכמים. אמר לו אחד מתלמידיו, רבי, הרי בעלת הבית עיניה טרוטות עגולות ואינה נאה, אמר ליה, רשע, בכך אתה עוסק<sup>65</sup> שאתה מסתכל באשת איש, אפיק ארבע מאה שיפורי הוציא קול בארבע מאות שופרות ושמתיה.

כל יומא אתא אותו תלמיד לקמיה, ולא קבליה, יומא חד הוי קרי רבי יהושע בן פרחיה קרית שמע, אתא לקמיה, ובאותו יום הוה דעתיה לקבולי, אחויה ליה ביריה סימן לו בידו שימתין לו עד שיסיים קריאת שמע, ויקבלנו. אך התלמיד לא הבין את הרמז, וסבר שרבו מרמזו לו שמדחא דחי ליה, וחשב שנדחה בידים, ולכן התמרד, ומיד אזל זקף לבינתא לעבודה זרה. פלחא ועבד לה. אמר ליה רבי יהושע בן פרחיה, חזור בך, אמר לו כך מקובלני ממך, כל החוטא ומחטיא את

ירבעם לעגל שהעמיד ירבעם בבית אל ובדן, בצוארו, והעמידו בין שמים לארץ כדי שיאמינו בו הבריות. ואיכא דאמרי שם חקק לה לחטאת ירבעם אפומה, והיתה אומרת אנכי ה' אלקיך ולא יהיה לך אלהים אחרים, כביכול היא מזהרת על כך מפני אלוהות אחרות.

ואיכא דאמרי שהחטיא את הרבים, כאשר רבנן דחה מקמיה מלפני אלישע, <sup>(64)</sup> וכך משמע דכתיב אחרי שדחאו אלישע, ויאמרו בני הנביאים אל אלישע הנה נא המקום אשר אנחנו יושבים שם לפניך צר ממנו, מכלל דעד האינדנא כל זמן שהיה שם גחזי לא הוה דחיק כיון שדחה את התלמידים, וכשהלך התוספו התלמידים שדחה, וצר להם המקום.

ומבארין יהושע בן פרחיה שדחפו לאחד מתלמידיו מאי היא, כדחה קא קטיל ינאי מלכא לרבנן, שמעון בן שטח אטמינהו אחתיה, אחותו של שמעון בן שטח שהיתה אשת ינאי, החביאה את אחיה להצילו מבעלה. ובאותה עת רבי יהושע בן פרחיה, אזל ערך לאלכסנדריו של מצרים, כי הוה שלמא כשחדל ינאי להרוג את החכמים שלח ליה שמעון בן שטח אגרת וכתב בה, מני ממני — ירושלים עיר הקדש, לך

65. ביאר הגרי"ש אלישיב שמתוך שלא הסתיר מחשבותיו, אלא דיבר מהם, ועוד עם רבו, הסיק מכך ר' יהושע בן פרחיה שהוא כל כך עסוק בחטא, עד שאינו מרגיש בעולתו, ועל כך קראהו רשע. אך בי"ד רמה על סנהדרין ביאר, שהבין מדברי התלמוד שאם לא היו עיניה טרוטות היה נמשך אחריה.

64. הגר"ח שמואלביץ בשיחות מוסר [ל"א כ"ז] ביאר שכל חטא המנוי כאן גדול מחבירו, שכשם שחקק לה שם אפומא גדול מהעמדת העגל בין שמים לארץ, כן מה שדחה גדולי האומה וחכמיה מלימוד התורה אצל נביא ה', הוא חמור יותר מהעמדת העגל באויר.

אך אם נמצא ההורג רק **משנערפה העגלה**, **תקבר במקומה**, כיון שאסורה בהנאה, ולא בטלו ממנה דיני עגלה ערופה אף שנמצא ההורג, מפני **שעל ספק** שלא ידענו מי הרגו **באתה מתחילתה**, שערפיה לכפר לישראל מספק ואכן **כפרה ספיקה** ועשתה את תכליתה **והלכה לה**, וכיון שהתקיים בה דין עגלה ערופה אסורה בהנאה, ואף שנמצא ההורג והתברר החטא בודאי, והתחייב ההורג מיתה, עדיין העגלה אסורה כי כפרה על הספק. ולענין עונש ההורג, אפילו אם **נערפה העגלה ואחר כך נמצא ההורג** הרי זה **יהרג**, שנאמר בסוף פרשת עגלה ערופה, ואתה תבער דם הנקי מקרבך, ולא כפרה עליו עריפת העגלה [ירושלמי, ועיין בגמרא].

דין עגלה ערופה נוהג רק כשלא נודע מי הכהו, אולם אם עד אחד ואפילו אשה, מעיד שראה מי הכהו, האמינתו התורה כשני עדים, ואין עורפין. ואם באו שני עדים בבת אחת, **עד אחד אומר ראיתי את ההורג**

הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה, דאמר מר [ישו? (66)] **כישף והסית והריח והחטיא את ישראל**.

**תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר, יצר של** תשמיש ידחנו בחלקו הרע, אך יקרבנו לטוב שלא יקוץ בפריה ורביה, **תינוק** לא ידחנו לגמרי, פן יברח ויאבד עצמו לדעת, **ואשה** שדעתה קלה ואם ירדפנה תצא לתרבות רעה, ולכן **תהא שמאל דוחה וימין מקרבת**. (א66)

### מתניתין:

**נמצא ההורג עד שלא נערפה העגלה, תצא** ותרעה **בעדר** כשאר בהמות חולין, שדעת התנא במשנתינו, שהעגלה נאסרת בהנאה בעריפתה, ולא מעת ירידתה לנחל איתן (67) [רש"י].

מורה על חכמה ותורה, והשמאל על הכוחות האנושיים, והם שלשה כוחות, יצר הוא התאוה, תינוק זה הטבע, והאשה היא ההכרח. ויקרבים כולם לצורך התורה, ולא לשמאלו ולתאוותו. ובי"ד רמה הוסיף שהצד השוה לשלשתן, שגם לא יקרבן בשתי ידים, שאשה ותינוק דעתן קלה, ואם יקרבן בשתי ידים ואינו מייסרן יוצאין לתרבות רעה.

67. בכריתות [דף כה] נחלקו בכך תנאים ואמוראים, והרמב"ם פסק [בפ"ט ה"ו] שמשתרד לנחל אסורה בהנאה אפילו שעדיין לא נערפה. ותמה הרשב"א שהרי בהלכה ח' כתב הרמב"ם שאם נמצא הרוצח עד שלא נערפה העגלה תצא ותרעה בעדר, ולכאורה כבר נאסרה בירידתה

66. בדפוסים ישנים נדפס שהתלמיד היה ישו הנוצרי, וכוננת הראיה, שכך אמרו עליו שהחטיא את הרבים, והצנוורא השמיטה כל קטע זה במסכת סנהדרין. אך בתוס' הרא"ש גרס כאן ישו הנוצרי, אולם הוכיח שאינו ישו הידוע שנתלה בערב פסח, שההוא היה סמוך לחורבן, ויהושע בן פרחיה היה בתחילת ימי הבית וקדם בנשיאות לשמעון בן שטח שהיה בימי ינאי המלך, וכן הוכיח במאירי.

א66. בי"ד רמה בסנהדרין פירש שתהא מידת קירוב גדולה ממתד דחיה, והמהרש"א שם ביאר שהימין מרמז לרחמים והשמאל לרוגז ודין, ולכן אמר שידחה בדין ויקרב ברחמים. ובמשך חכמה [ויקרא י"ד ט"ו] ביאר שהימין

שלא יקשה שאף בעד אחד כנגד עד אחד היו עורפין].

**שנים אומרים, ואחד אומר להם לא ראיתם, לא היו עורפין שהשנים נאמנים יותר מהמכחיש, ונודע על פיהם מי ההורג.**

**משרכו הרצחנין בטלה עגלה ערופה, שהיו מכירים ביניהם מי רגיל להרוג, וכשיש אדם בעולם שיודע מי ההורג, אין מביאים עגלה ערופה.**<sup>(69)</sup> **וזמן זה התחיל משבא אלעזר בן דינאי שהיה רוצח ידוע, ובתחילה "תחינה בן פרישה" היה נקרא, והיה משנה את שמו מפעם לפעם כדי שלא ידעו מי הוא, וכשהרבה לרצוח חזרו לקרותו בן הרצחן**<sup>(70)</sup>

בשעה שהרג את החלל ועד אחד אומר על העד שמעיד שראה, לא ראית, וכן אם באו שתי נשים יחד אשה אחת אומרת ראיתי, ואשה השניה אומרת לא ראית, היו עורפין. שעד אחד בהכחשה הדדית אינו כלום, ונשאר הספק בעינו. אך אם בא העד שראה קודם שבא מכחישו, האמינתו התורה כשני עדים, ושוב אין יכול עד אחד להכחישו שאין עד אחד נאמן כנגד שני עדים, ולא היו עורפין, כי נודע מי הכהו.

**עד אחד אומר ראיתי, ושנים אומרים לא ראית, היו עורפין, כי לא נודע מי הכהו מאחר שהוכחש העד על ידי שנים,**<sup>(68)</sup> **[ובגמרא מבואר שמדובר בפסולי עדות, כדי**

מקום אין עדותו בטלה, ולכן הוצרך הרמב"ם ליתן טעם שהם כשתי עדויות, ובגמ' נרחיב בזה. ובתרומת הכרי [סימן ל"א] הוכיח מדברי הרמב"ם שאף בתרי ותרי עורפין. ובגמרא נרחיב בדבריו.

69. כך פירש"י, והוכיח מכאן באבי עזרי שאם אחד יודע מי הרוצח אף שלא העיד בבית דין, אין חיוב עגלה ערופה, וביאר שבאופן שנעפרה העגלה אסורה בהנאה כיון שכל עוד לא התברר שנודע הרוצח יש חיוב להביאה מספק, וכך אם התברר קודם שנעפרה בטלה קדושתה, ועיין שם ביאור הסוגיא בכריתות באורך.

ובספרי ובירושלמי נקטו שהטעם שהפסיקו להביא עגלה ערופה מפני שכתוב כי ימצא, פרט למצוי, וכשמצויה חברת רוצחין אין מביאין עגלה.

70. כתב בתוס' יו"ט ששם "בן דינאי" לא חזרו כי נאה הוא לו שראוי לדונו, או שהוא מלשון איש מדנים. ובתפארת ישראל ביאר שבתחילה קראו לו בן דינאי שהיה איש ריב ומדון, ואחר

לנחל, עיין בתשובותיו [ח"ה ט"ז] שנשאר בתמיה.

והכסף משנה כתב שאדעתא דהכי הקדישוה, שאם ימצא הרוצח יתגלה למפרע שזה הקדש בטעות, והביא תוס' בחולין פב. שכתבו שכיון שלא מסתבר שימצא הרוצח, הקדישוה לגמרי, וכתב שהרמב"ם סובר שלמסקנא סברא זאת נדחית. ועיין באבן האזל ואור שמח כאן.

ובאבי עזרי תמה שהרי אינה קדושה בקדושת פה, אלא בירידתה לנחל, ואין תלוי בדעתם. ולכן תירץ שכיון שנודע ההורג בהכרח שהיו עדים שידעו מי הוא, ולא היה חיוב עגלה ערופה, והקדשה בטעות, ועיין להלן.

68. הרמב"ם [פ"ט הי"ד] כתב שלא נודע מי הכהו כיון שהם כשתי עדויות המכחישות זו את זו, ותמה הלחם משנה [בהל' גירושין פ"ב הי"ח] והגר"ח שהרי אין דבריו של אחד קיימים במקום ששנים מכחישים אותו, והיה צריך לומר שהרי זה כאילו לא העיד כלל שראה ההורג, והעמיד דברי הרמב"ם בעדות מיוחדת, ואף שאין עד נאמן לומר שלא ראה את ההורג, מכל

כדי שיודע לכל שהוא רוצח.

**משרבו המנאפים, פסקו המים המרים, שאין המים המרים בודקים את הסוטה אלא אם כן בעלה מנוקה מעון,** (71) ולכן **רבי יוחנן בן זכאי הפסיקן צוה שלא להשקותן, כי לא יבדקו את הסוטה אם גם בעלה נאף, שנאמר לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה ועל כלותיכם כי תנאפנה, כי הם עם הזונות יפרדו, והיינו שאמר ה' שלא יבדקם במים כיון שאף בעליהם ינאפו כפרדים.**

**משמת יוסי בן יועזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים, בטלו האשכולות, שהיו אנשים שהכל בהם, שהיתה תורתם שלימה בלי דופי שכחה ומחלוקת** (72), ומצינו שאדם השלם בעיני ה' נקרא "אשכול" **שנאמר, אין אשכול לאכול בכורה אותה נפשי.**

**יוחנן כהן גדול העביר בתקופתו הודית המעשר שלא יהיו מתודין בביעור מעשרות ביערתי הקדש מן הבית. והטעם מבואר**

בגמרא שעזרא קנס את הלויים שלא עלו עמו מהגולה שלא יקבלו מעשרות, אלא יתנום לכהנים, ולכן לא יכלו בתקופתו לסיים ולומר בוידוי "וגם נתתיו ללוי".

**אף הוא בטל את המעוררין שהיו הלויים אומרים על הדוכן עורה למה תישן ה', וביטלם שלא ישמע כביכול יש שינה לפני המקום. ואת הנוקפין שהיו שורטים את בהמות הקרבנות לפני שחיטתן שיפול דם על עיניהם ויהא קל לשחטן, וביטלם שלא יראו כבעלי מומים, והתקין טבעות להחזיק את הבהמה בשעת השחיטה.**

**עד ימיו של יוחנן כהן גדול היה פטיש מכה מ-ב בירושלים בחולו של מועד היו הנפחים עוסקים במלאכתן לצורך דבר האבד, והוא ביטלן, מפני שקולם נשמע למרחוק ואין הכל יודעים שמלאכתן רק לצורך דבר האבד, ובאים לידי מכשול, וגם שהקול מפרסם מלאכתן והוא זלזול למועד.**

**ובימיו אין אדם צריך לשאול את חבריו על**

כך התקוטט גם שלא כדין ולא קראו לו פרישה שראוי לפרוש ממנו, ואחר כך התקלקל יותר והחל לרצות, וקראו לו בן הרצחן.

71. הרמב"ם [פ"ג מסוטה] ביאר שכיון רבו הסוטות שגם בעליהם חטאו, לא היו המים בודקין אותן והיו מספרות לחברותיהן שאין המים פועלים כלל, והיה חילול ה', ולכן הפסיקן ריב"ז.

אך מדברי הרמב"ן [במדבר ו' כ'] משמע שפסקו מעצמם, וגם לא בדקו את שאר הנשים אף שבעליהן לא חטאו, שכתב שהיה זה נס ופלא קבוע בישראל כשהיו רובם עושים רצונו של מקום, ופסק הענין משעה שנתקלקלו

בעבירות, וכן הביין בכוונתו ר' ירוחם [בדעת תורה ויקרא ע"א].

ולדבריו צריך לבאר משנתינו שפסקו מעצמם, ולכן הפסיקן רבי יוחנן שלא ימחקו את מגילת הסוטה ושם שמים שבה שלא לצורך. וכדבריו משמע בירושלמי כאן, שדרש שהמים אינם בודקין מהפסוק והיתה לאלה בקרב עמה, ולא בזמן שעמה פרוצים, ומשמע שתלוי בציבור ולא בבעלה בלבד.

72. כך פירש"י בגמרא, ובמשנה כתב שעד ימיהם לא היתה מחלוקת בין חכמי ישראל, שכולם היו אומרים דברים כנתינתן מסיני, והם היו הראשונים שנחלקו בהלכה. והרמב"ם פירש